

РОЛЬ ТРАСОЛОГІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ ТА РОЗКРИТТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

Злочинність є однією з найгостріших проблем суспільства. Згідно з результатами опитувань громадської думки, проведених в останні десятиліття, люди багатьох країн ставлять її за значимістю на друге-третє місце після проблем економічного характеру.

Із розвитком технологічних процесів ХХІ ст., збільшення камер відеонагляду в тому числі їх якості, розвиток «стільникових» мереж мобільного зв'язку, а також ефективне застосування оперативно – розшукових заходів дозволяє працівникам правоохоронних органів швидко реагувати на вчинення кримінальних правопорушень та оперативно встановити особу правопорушника. Але чимала кількість кримінальних правопорушень вчиняється у так званих «сліпих зонах»: сільській місцевості, лісосмугах, автомобільних дорогах чи у темну пору доби, а інформація про їх вчинення надходить із запізненням, що обмежує можливості правоохоронних органів оперативно реагувати, зокрема розслідувати кримінальні правопорушення «за гарячими слідами».

Вчинення практично всіх кримінальних правопорушень супроводжується утворенням різного роду інформації і ключовою складовою механізму кримінального правопорушення є особа, яка його вчинила. Безпосередніми носіями інформації про особу правопорушника є його сліди, залишені на місці події. Ще А. А. Квачієвський зазначав, що одними з найкращих показчиків на певну особу є сліди її перебування на місці події: сліди ніг, рук, пальців, чобіт, башмаків, різних дрібних речей, що належать цій особі. Сучасні криміналісти до таких слідів відносять: сліди рук, сліди ніг, сліди взуття, сліди зубів, сліди інших ділянок тіла (губів, вух, чола), сліди одягу (у тому числі рукавичок), сліди крові, сліди сперми, сліди виділень людини, волосся, запахові сліди [1].

У практичній роботі кожен працівник поліції повинен володіти навичками виявлення, роботи зі слідами, які залишилися після вчинення кримінального правопорушення на місці події. Зокрема знати, як зберегти їх від пошкодження, погодних та інших несприятливих умов, вміти визначати за слідами час та спосіб скоєння кримінального правопорушення, обставини, умови, кількість учасників, та інші обставини суспільно небезпечного діяння.

Вивчення слідів, які залишаються після вчинення кримінального правопорушення, дає змогу не тільки швидко розслідувати кримінальне правопорушення, виявити особу, яка вчинила суспільно небезпечне діяння та встановити істину, але й встановити знаряддя правопорушення, отримати відомості про правопорушника, визначити механізм злочинної події. Вивчення матеріально-фіксованих слідів (слідів-відображень) здійснює трасологія [2, с. 237].

Термін «трасологія» походить від французького – *trase* – слід і грецького *logos* – учення і розуміється як учення (наука) про сліди. Вперше в 1936 році його вжив російський учений у галузі кримінально-виконавчого права М.М. Гернет, а для найменування галузі криміналістичної техніки радянський учений-криміналіст М. Л. Якимов (1938 р.). Важливе значення для формування науки про сліди мала робота Б. І. Шевченка «Научные основы современной трасологии», видана у 1947 році. Це перша робота, в якій було сформульовано основні поняття трасології: слід, утворюючий і сприймаючий об'єкти, контактні поверхні тощо. На сьогодні криміналістична трасологія - одна з найбільш розвинених галузей криміналістичної техніки [3, с. 341].

Криміналістична трасологія – це галузь криміналістичної техніки, що вивчає теоретичні засади слідоутворення, закономірності виникнення різних видів слідів, які відбивають механізм кримінального правопорушення, вивчає і розробляє техніко-криміналістичні засоби, прийоми, методи збирання і дослідження слідів з метою їх використання для розслідування і профілактики кримінальних правопорушень.

Отже, предмет трасології становлять закономірності відображення в слідах доказової інформації, розроблення методів і засобів їх збирання, дослідження і використання під час досудового розслідування та судового розгляду у кримінальному провадженні.

Завдання трасології є похідними завдань науки криміналістики і криміналістичної техніки.

Загальне завдання – це сприяння (надання допомоги) правоохоронним органам (органам, які ведуть боротьбу зі злочинністю) своїми рекомендаціями щодо техніко-криміналістичних прийомів, методів і засобів роботи зі слідами, використання їх та результатів дослідження для потреб досудового розслідування та судового розгляду. Спеціальні завдання:

- 1) подальше теоретичне вивчення закономірностей і механізму виникнення різних видів слідів, роботи з ними, використання їх;

- 2) удосконалення наявних та розроблення нових техніко-криміналістичних прийомів, методів та засобів роботи зі слідами;

3) вдосконалення прийомів розпізнавання за слідами особи і особистості злочинця (тобто уміння «читати» сліди), використання отриманої інформації для його розшуку, доказування вини та встановлення інших обставин суспільно небезпечного діяння.

Безперечно, криміналістичне значення слідів визначається існуванням причинного зв'язку з подією кримінального правопорушення, у трасології за слідами можна встановити:

- індивідуальну тотожність об'єкта, яким утворений слід (ідентифікувати об'єкт);

- групову належність об'єктів (тип, клас, рід, вид, різновид); – механізм і умови виникнення слідів, слідоутворення (вид сліду, напрямок і кут взаємодії об'єктів тощо);

- окремі обставини злочинної події (спосіб проникнення у житло, кількість учасників події, їхні анатоμο-фізіологічні особливості, напрямок пересування правопорушників, використання транспортних засобів, орієнтовно час вчинення кримінальне правопорушення та інше) [4, с. 90].

Надзвичайно важливий той факт, що обставини, які встановлюються або пояснюються за допомогою трасологічного дослідження, мають доказове значення і використовуються у процесі доказування. Головне завдання полягає в тому, щоб довести наявність зв'язку між виявленими слідами і злочинними діями конкретної особи-злочинця. Використання встановлених експертом фактів у процесі дослідження становить безпосередньо сутність доказування, під час якого і встановлюється зв'язок між утворенням слідів і злочинним діянням конкретного суб'єкта. Так, завдяки встановленню конкретних обставин кримінального правопорушення експертом вони слугують якнайшвидшому його розкриттю.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що трасологія, яка вивчає фіксування слідів, методи та умови їх утворення, розробляє способи їх дослідження, чим саме дає можливість зробити правильний аналіз щодо їх утворення, висунути певні версії, механізм утворення, умови і причини кримінального правопорушення, що дозволяє швидко встановити особу правопорушника, а в кінцевому результаті повно, всебічно та об'єктивно провести розслідування кримінального правопорушення.

Література:

1. Волобуєв А. Ф. Криміналістика: навчальний посібник. – К., 2011. – 672 с., [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/424-kriminalstika-volobuvaf.html>

2. Скригонюк М. І.. Криміналістика: Підручник. - К., 2005.- 496 с., [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://culonline.com.ua/Books/kryminalistyka.pdf>
3. Юридична енциклопедія в 6 томах. Т. 6. // За ред Ю. Шемшученко. – 2004. – с. 341, [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk788735.pdf>
4. Криміналістика: навчальний посібник. / За ред. Є.В. Пряхіна. – К., 2012. – с. 340, [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/kryminalistyka_udavenko.pdf